

24. september 2019

EM2019/7

Forslag til Finanslov for 2020.

(Aleqa Hammond, Nunatta Qitornai)

Vores samfunds grundlag udformes for det meste med finansloven.

Naalakkersuisut har fremlagt prioriteringer her og det er udformet som forslag. Det vigtigste her er, at vi som Inatsisartut skal beslutte finanslovens rammer. Sammen laver vi prioriteringer og kommer med gode begrundelser og uanset hvor man bor i landet søger at sikre bedre vilkår og skabe rammerne for alle.

For hver år, når finansloven udformes kommer ens forhandlingsevne til gode. At man kan forhandle udover partiskæl, at man tvær over partierne kan sikre flertal og man tvær igennem partierne med borgerne i centrum skaber resultater er enorm vigtige. At man kan tilsidesætte partiets mål for at skabe rammerne for de fleste borgere i landet og dette er det største man kan gøre.

Der er to store hurdler i vores land. Alt for få har en uddannelse og store sociale problemer. Selvfølgelig kan vi nævne flere forhold, men disse to udgør, som vi nævner gør, at vi må skaffe arbejdskraft udefra og har store offentlige udgifter til socialhjælp. Vores sociale udfordringer er meget store i forhold til befolkningstallet. Forældres omsorgssvigt gør, at det må anses som vores største del af vores udgiftspost i finansloven. Når et barn udsættes for omsorgssvigt, så begynder samfundet at betale. Vi er nød til at spørge os selv. Hvorfor kan vi ikke passe vores børn? Vi er nød til at spørge om vores handlemåde, som vi igennem mange år ikke har lykkedes med om hvordan dette kan ændres til det bedre. Vi mener, at vi via finansloven kan gøre den, at vi kan sætte ind tidligere end vi gør i dag for at man kan sætte ind overfor hver enkelt familie. Vi har under debatten i går hørt, at man på Island fra de sociale myndigheder sætter ind overfor de svage familier og følger dem i 5 uger hver dag. Når tiden er gået, så evaluerer man; Om barnet skal fjernes eller om hele familien skal behandles og rådgives. På den måde sikres det, at familien kan holde sammen og tingene arter sig i bedre retning. Tiden som anvendes kan tænkes som langt for personalet, men på sigt gør dette, at familien hjælpes og det er mere givtig for samfundet. Ja, man kan kun opfordre Naalakkersuisut om at evaluere vores den måde som vi kender i dag og gøre handling. Vi kan ikke komme ud af problemerne blot ved at hente hjælp fra Danmark. Vi skal selv ordne vores problemer og er det nødvendigt at tilrette vores arbejds metode må dette gøres.

Èn af udfordringerne på økonomien er byggeriet. Der er store boligproblemer alle vegne. Nuuk er byggeriets boom og det er som om, at der ikke er behov i resten af landet. Der er mange boligsø-

gende i Nuuk, det er rigtigt, men der er også andre boligsøgende i andre byer, som er lige så frustrerende som i Nuuk. Vi må ikke kun tænke på, hvor vi kommer fra, men at vi skal tænke på hele landet som helhed mener vi.

Det er nødvendigt at bygge til familier som har lavindkomst eller bygge for enlige, som er rentable for disse også. At man ikke kan få økonomien til at løbe rundt skaber forhindrer familien i at have let gode til sig selv. Det gode liv skal gælde for alle. Vores byggerier skal afspejle befolkningens betalingsevne og føre politik derefter. Da man indførte Nanoq konto mener vi er gjort godt og nu er det på tide, at kikke på lavindkomstgruppen og tilretter til deres behov.

Der må indføres reformer indenfor det offentlige selskaber. Vi er kun 56.000 indbyggere med en administration der siger spar to. Alle har deres organisation, har alle direktører, alle har og har. Der kommer flere og flere, organiseringen bliver tungere og tungere, trods samme klientel så kommer der flere og flere ansatte. Er vores organisering på den måde egnet eller er tiden inde på, at skabe lettere måde at køre tingene, hurtigere og ikke mindst mindre omkostninger. Vil man den vej, så kræver det en stærk politiker og visionær politiker og skabe resultat her. Som medlem af Inatsisartut kan vi blot foranledige dette grundlæggende.

På længere sigt, hvad angår aldersrente, så er vores årgang det dobbelte af de ældre, som skal få aldersrente. Det dobbelte af hvad der er nu. At have den viden kræver at tænke langsigtet og sikre via finansloven at føre sund økonomisk politik og man kan ikke undgå at tænke langsigtet. At have mange ønsker er meget nemt og det er ligeså nemt at være kritisk. Det mest udfordrende er at arbejde for alle borgere i landet og få alle borgere med og prioritere til gode for flest mulige. At få familier fra svære sociale kår og få dem med ind i hjælpeforanstaltninger er at sikre stabil økonomi til fremtiden. Vi har brug for alle, som ønsker at arbejde og ønsker at få dem med i livet, arbejde og vi har behov for dem i samfundet. Landet skal bygges af befolkningen og landet skal give. Der er for mange grønlandere, som man har gjort fattige, som er gjort mindre værd og som føler sig overset i deres eget land. Dette kan vi aflæse udfra de tal vi har fra sociale forhold. Dette er virkelighed og med det begrundelser skal vi huske vores prioriteringer derefter.

Vi har brug for stabilt og udvikling i vores fiskeri. At der i Verdenssamfundet er svingende indtjening på råvarer er almindelig kendt, men vi må skabe merværdi her i landet af vore råvarer. Skabe merværdi ved anvendelse af vedvarende energi kan være meget svær at konkurrere med og dette må vi skabe. At vi blot sender vores råvarer ud af landet må begrænse og sikre mest mulig værdi for vores fisk her i landet. At vi ikke kan konkurrere på arbejdskraft mener vi, at vi kan skabe konkurrence ved at anvende vedvarende energi og den vej vinde er vi ikke i tvivl om. Kontinuerlig fiskeri, kontinuerlige fabrikker og nye fiskearter er nødvendige. Det vigtigste erhverv og indtjening til landet må være det mest stabile og mest givtig. Vi er mange som venter på det nye fiskerilov og ønsker en

Nunatta Qitornai

Inatsisartuni

mere retfærdig fordeling til familier af ressourcerne. Men ventetiden må ikke være undskyldning for dem som ønsker at starte op, dem som ønsker at starte op i nye steder og arbejder for dette.

Det er gunstige tider på økonomi, lad os bruge dette til en fremsynet og med god tanke på god økonomi. For at skabe bedre velfærd for vore medborgere hvad angår, uddannelser, boliger, sundhed med gode målsætninger er det nødvendigt med økonomien kommer med.

Flere og flere gennemfører erhvervsuddannelser, super, dette glæder os meget. Sådan skal fremtiden se ud. Alle unge skal vide dette. Det gælder alle. Mindreværdsfølelse, tilbageholdenhed og at man ikke formår skal vi væk fra og skabe rum for alle og attraktiv for alle må skabes.

Der er for mange, som ikke planlægger deres fremtid, får børn for tidligt og stopper deres skolegang for tidlig og sigter efter offentliges forsørgelse. Lad os alle sætte os i arbejde, lad os alle være med og lad finansloven sikre dette.

Lad os efterlyse nye økonomiske områder. Fiskeri, turisme, råstoffer, vand, vedvarende energi og nye erhvervsområder skal ske på nem måde og hurtig måde. Lad hjulene køre for dem som ønsker at starte op, som tilgodeser alle.

Vi mener ikke, at man tjener ved blot at overføre midlerne fra det ene lomme til anden. Vores politik med blot at skære lagkagen på anden måde er ikke længere nok, men at vi må lære at skære større lagkage.

Vi glæder os til at føre debat omkring finansloven og vi glæder os over at vores land inkluderer samfundet heri.